

La Santantonà

(Festa Medieval del foc)

Forcall 16, 17 i 18
de gener 2009

3er Premi: Francisco Ramón Servet

**PROGRAMA DE FESTES
EN HONOR A SANT ANTONI ABAT**

Foto: J.M. Molsosa

**FORCALL, 16, 17 i 18
DE GENER 2009**

Foto: Eduard Lozano

Salutació de l'alcalde

Els primers dies de fred, ja ens acompanyen des de fa un temps, els forcallans i forcallanes sabem que això significa que prompte tindrem entre nosaltres una nova edició de la festa de la Santantonà. En aquest any, de nou podem contar amb l'organització per part dels majorals de tota una seguida d'actes que viurem novament de forma especial.

La nostra festa per excel·lència, allà on ens presentem, som coneguts en part per la festa dels dimonis, diuen uns; per la foguera i la barraca comenten altres; per la festa tant bonica que vam disfrutar, pel fred que vam passar –pero que be s'estava al costat de la foguera-,etc. Cadascú amb unes vivències, però que sense cap dubte, fa que molta gent ens recorde com a poble, amb emoció i sentiments.

Aquests sentiments, són els que fan que nosaltres mateixos com a poble visquem aquesta festa amb l'especial rellevància que li volem donar. Moltes coses de la Santantonà han transcendit, molt és el que s'ha treballat des de fa anys per tal de poder donar-la a conèixer (la sol·licitud de BIC –encara pendent de ratificació per part de la Conselleria-, la declaració de Festa d'Interès Turística Autòmic, els concursos de fotografia organitzats des de fa anys des de la Confraria, l'edició dels llibrets de festa, dels pòsters, els escrits de la nostra festa per part de tanta gent rellevant, la participació dels majorals, l'adquisició de material per a la festa, la realització del Centre d'Interpretació de la Santantonà, el registre dels noms, la participació en definitiva de tots i totes).

Per això, animar-vos a tirar cap endavant, recorrent més camí per tal d'enfortir més la nostra festa, des de tots els aspectes; aconseguint altres metes que ens queden (la declaració de la festa com a d'interès turístic nacional, l'edició d'un llibre sobre la Santantonà, la declaració com a BIC immaterial, la promoció de la festa en altres espais, la realització d'events de promoció, etc.). Estos i molts altres, són camins que devem de recórrer, per això continuarem treballant per tal de donar més força a la festa de Sant Antoni i així mateix ajudar i donar suport a totes aquelles iniciatives en aquesta línia.

Des d'aquesta pagina, sols em queda felicitar-vos i animar-vos a que participeu, en tot allò que els majorals amb molt de treball i molta il·lusió ens han organitzat, per tal de que tornem a disfrutar d'una molt bona Santantonà.

Santiago Pérez Peñarroya

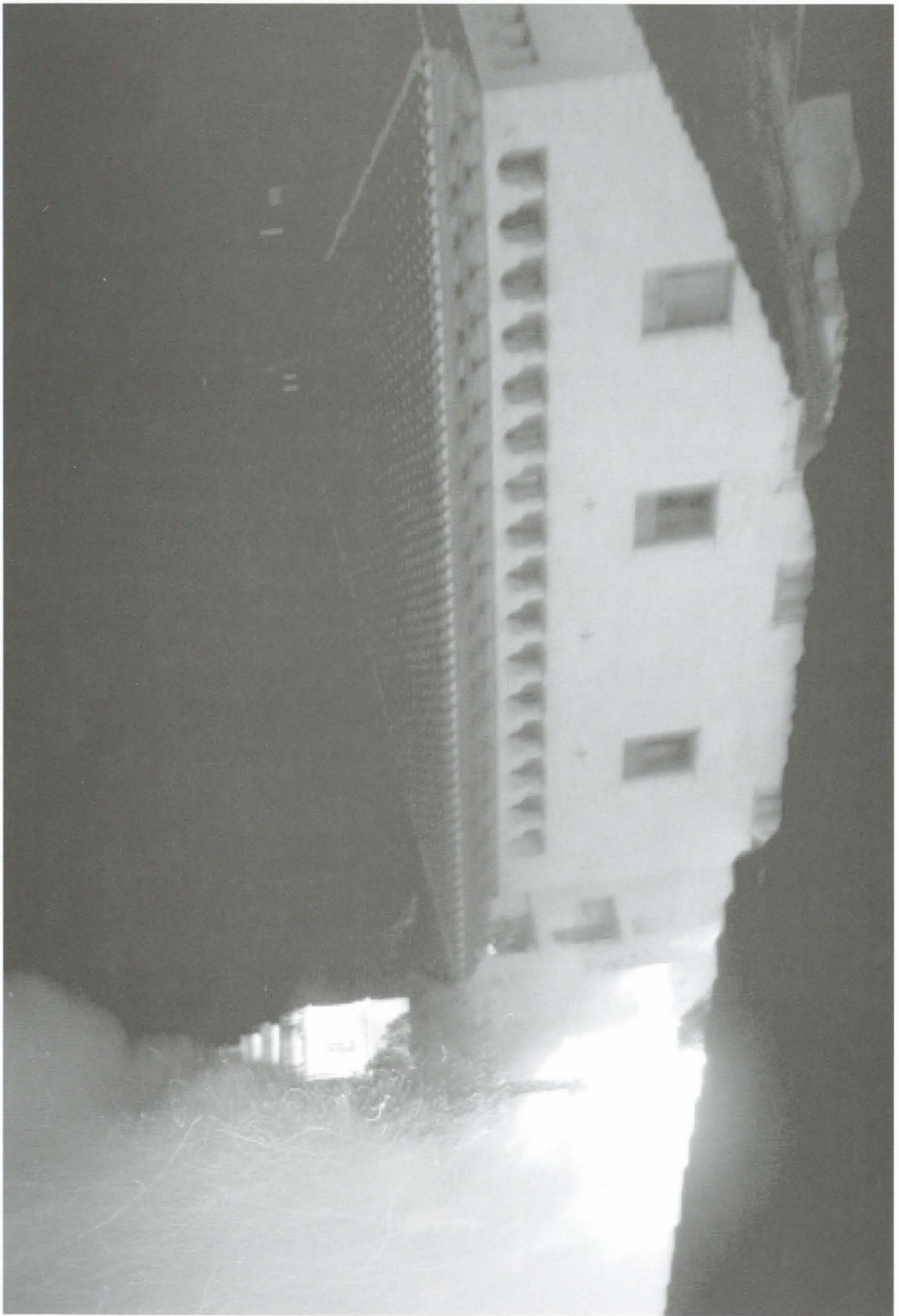

Foto Jose Miguel Carbó Puig

Salutació del Mossèn

Sant Antoni i el gorrinet junts

Benvolguts veïns de Forcall i
amics de la santantonà;

El museu que hi ha situat a l'antic edifici de ajuntament guarda un repàs de la història del poble i de la comarca. Dins d'aquest museu hi ha un lloc reservat a la festa de la santantonà. Els troncs de fusta cremant, el vestit de diable, la cantonada d'una casa a punt de plantar el "maio" donen pas a la música de dolçainers i tabals per veure una projecció de la festa. S'ha de visitar i donar-se a conèixer als qui passen per Forcall.

La segona part del museu dedicat a la festa és igual d'important perquè explica, de manera molt didàctica, altres elements que configuren i donen un caràcter únic a estos dies. D'entre tots m'agradaria destacar, pel seu fort simbolisme, el "gorrinet" amb la campaneta al coll. Era un animalet que vivia pels carrers i que la gent alimentava per donar-lo a la beneficència. En altres paraules, era una manera d'ajudar als qui passaven fam.

La seva importància el va portar a situar-se al costat de la imatge de Sant Antoni i ara a ningú se li passaria pel cap separar-los. És una manera gràfica de presentar la caritat i la devoció juntes. L'ajuda dels animals i la protecció del Sant.

Aquest fet em porta a pensar en tota la gent que us impliqueu en l'amaniment dels diferents actes i que sense la vostra ajuda no es podria realitzar. És una manera moderna de posar en pràctica la caritat. Però la devoció no es pot oblidar. Per això us invito al actes en honor a Sant Antoni com la benedicció del animals, la celebració de la Missa en honor del patró de la festa i la processó. Que la vostra participació vingui acompanyada de la vostra devoció.

Mn. Eduard

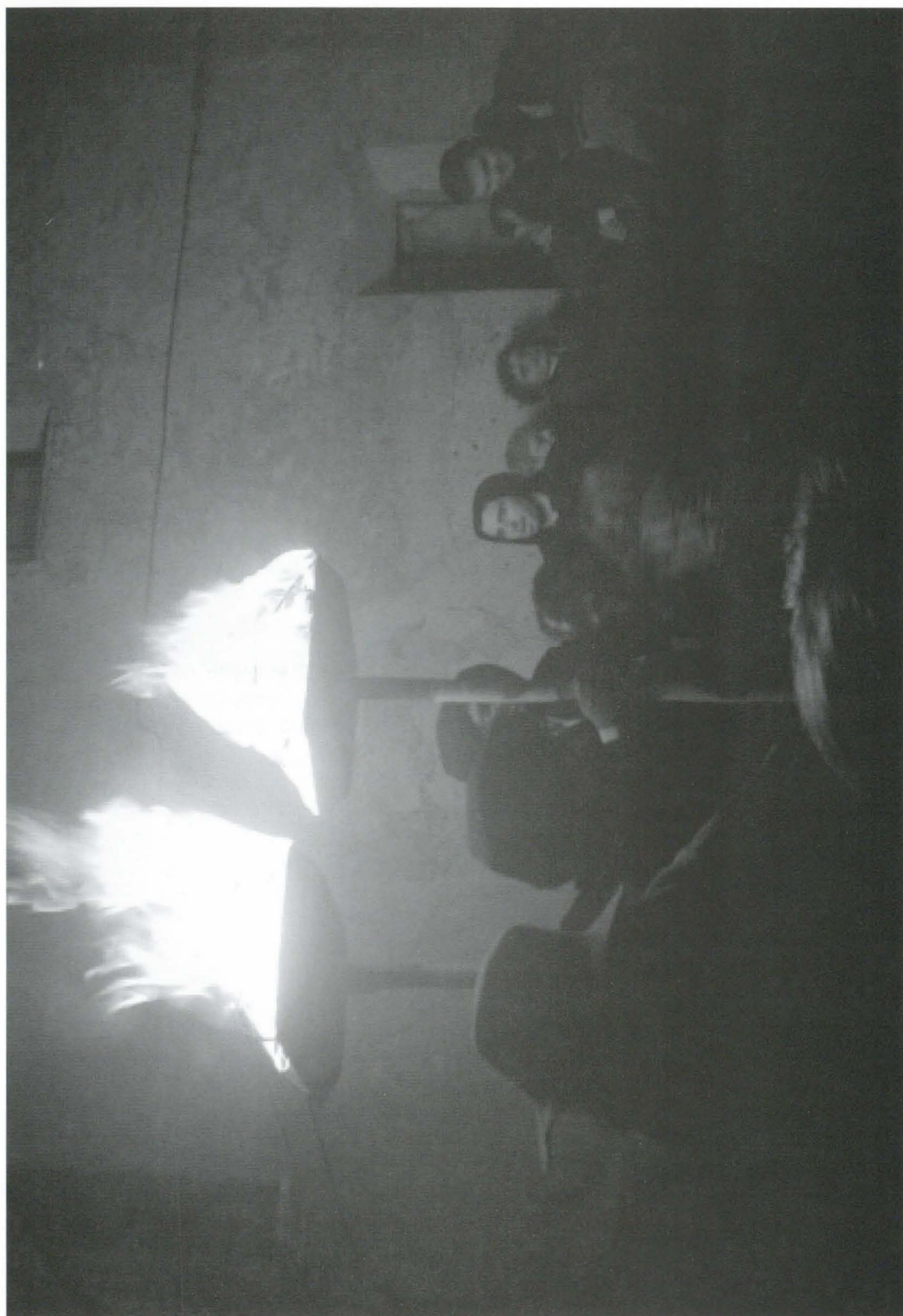

Foto: Clara Sorribas Obon

Salutació dels majorals 2009

Un any més el nostre poble es troba immers en les festes de Sant Antoni data clau en el calendari de tots els forcallans.

La majoralia de Sant Antoni suposa l'organització i la realització de diferents activitats al llarg de tot l'any, tasca que vam decidir tirar endavant en família, i amb moltes ganes, ja que és una festa que tots els forcallans disfrutem de manera especial.

Volem agrair l'ajuda que hem rebut al llarg d'este any, així com a tots els que col·laboren i participen en les activitats que conformen la festa de Sant Antoni.

De la mateixa manera vos convidem a gaudir de tots els actes, d'aquells que tenen una major participació així com d'altres que no són tant populosos com el ball rodat, només animar a altres forcallans a viure esta experiència que ens ompli d'il·lusió i entusiasme cap a la festa de Sant Antoni.

PROGRAMA DE FESTES EN HONOR A SANT ANTONI ABAT 2009 FORCALL 16, 17 i 18 DE GENER

DESEMBRE 2.008

27, *dissabte*

“Dia buscar el maio”.

Coincidint amb el solstici de l’hivern. Fins fa poc es feia el segon dia de Nadal.

GENER 2.009

10, *dissabte*

“Dia de la Pastà de la rotlleta”

“*Pastà de les rotlletes*”. Als forns del poble les dones elaboren les rotlletes i coquetes de mitja lliura que es repartiran al llarg dels dies de la festa.

“*Tallà de la llenya*”. Al mateix temps que les dones elaboren les pastes, els homes van al bosc per tallar la llenya que vestirà la barraca de Sant Antoni. A la nit sopar de germanor per a tots els participants en el pavelló de festes, actuació del “Trio Alabama” per a tot el poble.

16, *divendres*

“Dia de la Santantonà”

00:00: “Encesa de les tronques” que continuaran enceses durant tot el cap de setmana.

08:00: “Despertà” pels dolçainers i tabaletes. “Volta pel poble de l’esquellot” per dos membres de la Santantonà.

13:00: (les 12 velles). Ritual de la “Plantà del maio”, una vegada incorporada la capolleta. Clavar les costelles. Volteig general de campanes, anunci de la festa. Per la vesprada, re-vestiment de la barraca amb ramatge verd. Antigament els masovers contribuïen amb dos càrregues de llenya cadascun.

22:00: “Santantonà”, culminació i apoteosi de la festa profano-religiosa. Eixirà la comitiva per recórrer els principals carrers del poble. En arribar a la plaça, encesa i crema de la barraca pels cremallers, exaltació del foc. Mentre les botargues (dimonis) donen voltes a la foguera, disparant coets bo-rratxos. Els sants, nugats i obligats pels

dimonis són introduïts dins la barraca en flames, per ser cremats.

23:30: “ processó dels matxos”, una vegada consumida la monumental foguera es realitza la processó pel poble, després de donar dos voltes a la barraca en brases. Benedicció dels animals pel mossèn a la casa Abadia. A continuació cavallers, ramellers i tota la comitiva van a casa del primer majoral a replegar la coqueta de mitja lliura.

24:30: Actuació de l’orquestra “SUPERMÀGIC” al pavelló de festes.

17, dissabte

“Dia de Sant Antoni”

08:00: “*Despertà*” pels dolçainers i tabaleters. Toc d’oració i volteig general de campanes.

11:00: *Missa solemne en honor a Sant Antoni*. Actuació de la coral Resurrexit patrocinat per Bancaixa, A continuació processó general, recorrent els principals carrers de la població i visita a casa dels majorals

12:30: “*Cercavila*”, amb grups pels carrers del poble.

16:45: “*Llaurà i sembra*” per la Plaça Major. Simulació que recorda una cerimònia màgica ancestral per aconseguir bones collites, avui dels solcs surten llepolies pels menuts. Durant este acte desfilaran totes les disfresses de Carnestoltes que, anticipant-se a tots

a Forcall es celebre coincidint amb la festivitat de Sant Antoni.

22:30: Tradicional “*Ball rodat*” a la Plaça Major

24:00 Actuació de l’orquestra “EUROPA” al pavelló municipal, amb entrada gratuïta.

18, diumenge

“Dia dels botets”

13:00: Rostida de xulles en la Plaça Major. Els majorals proporcionaran a tots els assistents pa, vi i olives.

16:00: Jocs tradicionals en la Plaça Major, carreres, trencar l’olla i els botets, joc que consisteix en saltar ordis de vi mig unflats.

19, dilluns

“Dia dels difunts”

10:00: Missa en sufragi dels Confreres Difunts. Elecció i nomenament de nous majorals.

Foto: Jose Ramón Gil Querol

CONCURS DE FOTOGRAFIA SANT ANTONI 2009 FORCALL

BASES

PARTICIPACIÓ

Poden participar en el "Concurs de Fotografia Sant Antoni 2.009" tots els fotògrafs aficionats o professionals interessats en el tema.

TEMÀTICA

La temàtica està al voltant de la festa de Sant Antoni de Forcall, poden ser de qualsevol dels actes que integren dita festa. És requisit imprescindible que la fotografia siga de la Festa de Sant Antoni del municipi de Forcall.

PRESENTACIÓ

- Les obres han d'estar presentades en dimensions 20 x 30 cm i acompanyades per un Cd en format JPEG amb una resolució mínima de 150 ppp (697 x 973 píxels) o de 300 ppp (3008 x 2000 píxels). No han d'estar en cap tipús de suport, sols la fotografia. Cada participant pot presentar un màxim de tres fotografies.
- Els Cd aniran acompanyats d'un pseudònim o títol, i en un sobre en el mateix
 - Nom i cognoms
 - Adreça
 - Telèfon o mail de contacte
- Els treballs presentats no poden haver estat presentats en altres concursos
- L'Ajuntament de Forcall es reserva el dret a utilitzar i reproduir l'obra en catàleg, audiovisual o en els suports que considera oportuns, respectant sempre l'autoria de l'obra.
- L'Ajuntament de Forcall declina qualsevol responsabilitat respecte a l'autenticitat de les dades facilitades pels participants

ENVIAMENT

Les obres poden ser presentades en persona a l'Ajuntament de Forcall o bé enviades a:

Concurs de Fotografia Sant Antoni 2.009 - Ajuntament de Forcall
Plaça Sant Miquel 6 12310. Forcall

CALENDARI

El període de recepció dels treballs serà fins el dia 15 de febrer de 2009.

El jurat es reunirà per a valorar les obres i seleccionarà el primer, segon i tercer premi.

El veredictes es farà públic en el taulell d'anuncis de l'Ajuntament de Forcall i en la pàgina web <http://www.forcall.es> l'últim cap de setmana del mes de març.

PREMIS - 1er premi: 300 € - 2^{on} premi: 200 € - 3er premi: 100 €

Cada participant només opta a un premi, que serà el de major reconeixement, quedant desqualificats de la resta de premis obsessos.

Foto: Maria Luisa Lopez deAlbert

NOTAS DE ANDAR Y VER: PEQUEÑA CRÓNICA DE LA ALPARGATA

Per Manuel Milian Mestre

Obtés de la documentació que José Eixarch Frasno va recuperar al voltant de l'espardenya i que es va donar a l'Ajuntament.

Lamentablement no tenim informació al voltant de l'any en que es va escriure la crònica.

En las altas tierras de Morella, donde se encontraban los tres reinos aragoneses en el medievo, hechas de sierras recortadas, mesetas esteparias y frías, collados que alcanzan los mil y pico metros, y los valles se desploman en hondonadas de amables huertos si acaso por ellas acierta a escabullirse un riachuelo o una barranca, hay vida aún de viejo corte. Quedan jirones de otros tiempos por descubrir y valorar. Hay paz en aquellos pueblos; en los campos humildes, reseco o húmedos según las estaciones y las nieves. El frío, las escarchas, las heladas del invierno, empujan a sus habitantes al escondrijo hogareño, ya desde las primeras auras septembrinas. Alientan un gran reposo en los inviernos, con chimeneas humeantes en los prisamos y aldeas; la sementera fertiliza las vacías terrazas; los rebaños se procuran alimento en los pastos ateridos; los hogares entornados son cubículos de laboreo artesanal y doméstico, mientras os hombres

aguardan la bonaza, o recogen la rica trufa en los yermos y encinares, por las que ganarán en el mercado de los viernes en Morella, cumplidos dineros. Las aldeas y lugares dels ports son un universo quieto, arrugado, envejecido, bucólico, casi esbozado en la lontananza de las querencias más profundas. Me parecen una hibernación de los siglos ya esfumados, a la espera de la triunfal resurrección de las esencias. En otros tiempos más felices recorrían sus senderos y cañadas abundantes rebaños con pastores muy zurcidos en sus ropas, muchachos de la gleba, caravanas de arrieros, señores con feudos y mercaderes que procuraban especies y lana, granos y patatas, productos de las tierras más humildes o fragantes frutas de las huertas de Forcall, La Mata, Ortells y Zorita. Era aquel un paraíso industrial, emprendedor, ambicionado, explotado por avispados judíos y bien surtido de mentes cultas y distinguidas, que orlan hoy con admiración de los propios las amarillentas páginas de los viejos libros de historia. De todo aquello, casi redimido por encantamiento, pasma aún su rico folclore, sus tesoros artísticos y arquitectónicos, sus palacios solitarios, sus quietas y olorosas iglesias, tan hermosas, sus callejones y cuestas, sus usos y costumbres, dictados en venal transmisión por generaciones cuyos huesos se pudrieron ya varias veces en sus tierras.

Es el de estos aldeones semivacíos, reposados, un relicario de existencias diminutas que nos hablan del hombre y sus grandezas rurales, como en muy contados ligares del suelo hispano no es dado contemplar. Vidas barojianas, enredos mágicos, fabulaciones valleinclanescas, parajes rancios del espíritu más sólido para una sensibilidad mística a lo Greco, o a lo Teresa de Jesús. Son antiquísimas feligresías, que poco a poco fenecen como una vela aérea, perdiéndose en el goteo lento, sutil, deshojándose en el otoño eterno. Por allí el viajero hallará los azorantes reencuentros con sus puras e intimar con sus entrañas modulares. Tal vez, si se digna descender a los valles del Bergantes y del Cantavella, si se mezcla con el polvo viejo de las callejuelas de sus pueblos, en Forcall, en Villores, en Palanques, en Ortells, en La Mata de Morella, en la arrebañada Todoella al pie de su castillo siempre varado en los oros de su altozano, el viajero encontrará a buen seguro olvidados oficios de los hombres.

Para mi, menester muy principal en aquella campestre economía es el de sus alpargateros, que de sol a sol laboran en las solanas, en los recodos de las rúas, o bien en las entradas amplias de sus casas. En la infancia de quien esto escribe eran las calles poblados talleres alpargateros; los hombres a caballo de su banco de nogal, las mujeres pespunteando las telas y las suelas con su caballete entre ambas piernas. En los soles del invierno cantaban tonadillas populares, romances de ciego, folias; referíanse sus cuitas y las ínfimas historias de la villa, a menudo succulentas y enriquecidas por el magín del narrador. (Ah, la vieja “calderera” cuanto sabía de todo ello...) Forcall era el centro de este comercio artesano. Pululaban los talleres en las casas, veíanse en balcones y azoteas, sobre la madera de las barandas, colgantes hatillos de cáñamo. Se nutria su existencia entre la alpargatería y la huerta; a remolque de ambas actividades vivían y penaban aquellos buenos hombres de la aldea de la ribera del Bergantes. Los más avispados comerciaban con el producto acabado, los vendían en Cataluña y Valencia, sembraban las comarcas vecinas del Aragón con sacas de alpargatas lustrosas. Dominaban el comercio artesanal las familias mas pudientes: los Morondo, el tío Felix, Beana, los Mateu, el tío Sanantoni, el Roig de Villores ...

De los orígenes de este oficio en los valles ribereños de Forcall poco se sabe por ahora; únicamente y a la luz de los documentos conservados en esta villa, se tiene noticia ya de alpargateros del siglo XVII y XVIII. Mucho después, los artesanos forcallanos enseñaron la técnica e iniciaron el negocio en la hoy floreciente ciudad industrial de Vall d’Uxó (Castellón). La alpargatería, en los años difíciles de la posguerra, siguió creciendo. Las décadas de los 40 y 50, en medio de carestías y ganancias reducidas, significaron el cenit de esta industria artesanal, con las numerosas collas de alpargateros apostadas en lugares

estratégicos de las calles de Forcall, Todolella y Villoros. En Forcall las más importantes trabajan en el vall (sector este de la población, próximo al curso del río Carlders); otra, muy alegre y dicharachera, se emplazaba en la esquina de las calles del Horno y de la Pelota; una tercera, sin duda la más ruidosa e informada, tenía sus reales en los porches renacentistas de la plaza mayor, inmensa ágora, presidida por el campanil y la escalinata del viejo Ayuntamiento, y en la que la voz poderosa de “caldero” retumbaba con sus personalísimas interpretaciones de las melodías de moda (“sombreo, ay mi sombrero...”). La cuarta, y en la que primordialmente se hilaba por hombres que manejaban con gran destreza los cordeles y los dedos, en la plazoleta San Cristóbal, ya en las eras de la trilla. Por último, en la hermosa calle de San Vicente y en la de las Escuelas distintos grupos se reunían para trabajar en común.

Ya en la década de los 60 comienzan la emigración hacia las zonas industriales de Barcelona, Sabadell y Tarrasa, y paulatinamente disminuyen los grupos, se abandona la alpargatería por falta de rentabilidad, y se descubren nuevas fuentes de recursos más allá de las fronteras: la “greda” y la vendimia en el sur de Francia. Era la ruina del oficio.

Cuando una reciente tarde soleada volví a Forcall y Todolella es busca de alpargateros, me hallé con una nómina tan reducida que casi me sobraban los dedos en las manos para enumerarlos. Sorprendí para suerte mía un grupito diezmado de señoras, enlutadas y de edad, patroneado por el incansable Manuel Cardona. Gran tipo popular, siempre igual a sí mismo, buscado de oficios y alma inquieta y florida de cualquier tertulia de grupo, ¿Qué es lo que no ha hecho “cardoneta”, el hoy alpargatero? Lo recuperé en los tiempos lejanos de la infancia, sentado en la mesa de mis abuelos, entre pastores y peones de labranza. Lo recuerdo en el coro parroquial interviniendo como tenor en la misa de Perosi. Lo rescuto en mi memoria, corriendo como un diablo por la banda izquierda del campo de fútbol en sus años de titular extremo del Forcall C.F., me sonrió ante sus interpretaciones teatrales en el papel de la “tentadora” en la noche de la Santantona... ¿Que no habrá hecho este gran tipo humano, inquisitivo, ingenioso, agudo?.

A él, y a la tía canaria (María Guardiola) a la tía Malela (Angustia Querol) y la esposa del tío Solé (Rosario Monfort) y a la tía Guarca (Dolores Ferrer) les voy preguntando sobre la técnica de la confección de alpargatas. Son ellas las herederas, quizás las últimas de este oficio en la Ribera del Bergantes. Y, como duele pensar que las cosas se pierden por el arrebatado loco de los tiempos, uno se sienta en el umbral frío de la casa y se interesa por lo que hace el grupo. Así me enteré que cada artesano adquiere el cáñamo

por su cuenta, y que se trenza en Callosa de Segura; que el mango de carrasca para ajustar la medida de las suelas, con el que golpean sobre el banco se denomina chamarit; que la estaquilla y el banco son de nogal; que al cuchillo para cortar la llata se le da el nombre de falsí... Cardoneta entre chiste y chiste, me describe su trabajo:

- “fíjate bien como lo hago: primero se hurde la llata en forma de círculo; luego, se le cose con el punzón, empezando por el talón hasta alcanzar la punta del pie, dándosele la forma denvenida. Cada una de las pasadas del punzón se tensa en la estaquilla, trabando el hilo en las misma y tirando para el cuerpo. Por último se hace le repunte, que consiste en esta línea de puntos que baja desde el extremo hasta la mitad de la suela. Llamamos cruz a la otra línea de puntos que cruza perpendicular el repunte; y herradura a los puntos que se dejan en el borde de la suela por el talón...”

Las viejas, mientras ríen las gracias me completan la lección artesanal. Esta segunda parte es obra de mujeres. El trabajo del varón se acabó con el remate de la suela, la tía Guarca hace de profesora:

- “lo primero que hace la mujer es coser el talón (talonet) que actualmente ya está tejido; antes, en mis buenos tiempos, se hacía todo él a mano, y se le añadían dos oreletes para pasar por ellas los dos cordones (vetes) que atan la alpargata a la altura del tobillo. A continuación, se pespuntea un reborde por toda la vuelta de la alpargata; a eso se le llama tancar. Después se pasan les vetes. La parte de la alpargata que sujeta y recubre los dedos se le llama cara. Es de kina confeccionada en rollo, y nostras ka cortamos a mano”.

La viejecita que pespuntea a mi vera, me habla de los distintos tipos de alpargatas, muchos de ellos ya en desuso. “ha variado mucho el gusto de la gente” alega.

- “las mas hermosas eran sin duda las de reixeta, que llevaban catorce vetas; las usaban los campesinos y aquí, en Forcall, las calzan los dansants cuando salen a bailar en la procesión de las fiestas. Las mas típicas y frecuentes son las de pincho; y hoy se usan mucho las llamadas zapatillas o catalanes. Las de reixeta las conocíamos también por el nombre de igualadinas.

Y, cuando han acabado ya unas docenas, según me refieren, son ellas mismas, las hacendosas amas, quienes las venden a los comerciantes almacenistas del pueblo, que les facilitan a su vez el cáñamo para confeccionar las suelas.

En el grupo se ha hecho la alegría; se han sumado a la conversación otras gentes, se habla de todo lo humano y lo divino, refiriéndose historias de vida.

La tarde decrece y el cronista debe seguir su camino, hacia las serranías de Cantavieja. El grupo de artesanos vive una pletórica euforia a la sombra del palacio ayuntamiento, antigua mansión de los Osset. Dejo en pleno regocijo a los alpargateros. Por unos minutos me he sentido niño, retraído a los felices tiempos de la infancia, en estas mismas calles, con estas mismas gentes agrupadas en los raseros. Me gustaría no poder afirmar que ando a la búsqueda de un tiempo perdido.

LA SANTANTONÀ SEGONS XAVIER FÀBREGAS

Extret del llibre "Cavallers Dracs i Dimonis" de Xavier Fàbregas i Pau Barceló.

La Santantonà no l'organitza ni l'ajuntament ni la parròquia, sinó la confraria de Sant Antoni, a la qual s'accedeix quan es casa, durant el primer any de pertànyer a la confraria els nous confreres assumeixen algunes obligacions com per exemple, portar al coll el fèretre dels confreres que es moren durant l'any.

L'endemà de Sant Antoni, la confraria celebra assemblea general a l'església, on se celebra un funeral pels confreres morts durant l'any, i tot seguit passa a debatre's l'ordre del dia. La confraria compta amb quatre majorals, el que té més responsabilitat és el majoral primer que en certa manera exerceix les funcions de president. Els majorals informen sobre l'estat de comptes i tot seguit renunciem als seus càrrecs procedint-se a la votació per a triar als quatre majorals que hauran de dirigir la confraria durant els dotze mesos següents.

Durant l'any els majorals miren de recollir diners per a les festes, organitzen rifes, balls, col·lectes etc. Abans de que l'urbanització de la plaça no obligués a reduir les proporcions de la barraca, cada masover aportava dues càrregues de llenya per a major esplendor de la foguera.

Sants i dimonis, a mos dels carrers

Els protagonistes de la comitiva són Sant Antoni i Sant Pau, vestits amb robes negres amb uns barrets negres també i una ala tan estesa que quasi no se'ls veu la cara. Sant Antoni duu penjat al coll un llarg penjoll de mandarines i a la mà duu un número de la revista sindical de llauradors i ramaders.

Sant Pau empunya una creu de fusta i llueix una barba blanca i venerable, els dos sants estan nugats a una llarga corda que és la que accionaran els dimonis, dels quals han caigut presoners. Fa anys que Sant Antoni i Sant Pau són interpretats pels mateixos confreres, així que estos estan bastant deseixits en la seua encarnació dels personatges. Entorn dels sants estan els dimonis, que deu haver una dotzena, enfundats en unes peces de roba que els cobreixen de caps a peus, en una mena de granotes blanques sobre les quals hi ha ratlles i dibuixos de colors molt vius, amb una extraordinària vistositat que contrasten amb la roba severa dels dos sants.

Com a cap de la diabòlica comitiva opera un diable vell que va vestit de fos com els ermitans, és el que va davant de tots i estira la corda. A més dels dimonis grans estan els dimonis menuts, gremi que dona ocupació a una colla de xiquets del poble. Els vestits que duen són blancs amb dibuixos igual que els dels grans, però porten la cara descoberta. Els grans, m'assabenta un anònim informador, representen els pecats capitals, i els petits els pecats venials. Al marge d'estos personatges, enrolada a la cohort demoníaca, desfila la filoseta que representa les temptacions a què fou sotmès el sant per les forces del mal. La filoseta és interpretada avui per un jove de la localitat, porta la cara emblanquinada amb un

maquillatge que no pot ser ni més simple ni més natural: farina amb aigua. I a la ma una branca de pi amb unes tires d'espert, amb la qual cosa vol representar la filosa.

La comitiva està il·luminada per dos portadors de teieres, auxiliats per un ajudant que transporta un cabàs amb llenya i que carrega el foc, i la tanquen un timbaler i un flabioler que sonen unes notes insistents i repetides. Els dimonis, grans i menuts, van proveïts d'unes porres flonges, fetes de paper, i així que surten al carrer comencen de fer-les espetegar contra el terra ben a prop dels espectadors. Comença la desfilada pels carrerons de Forcall, foscos i silenciosos. La claror de les teieres llença pampallugues sobre la pintoresca comitiva. A moltes cases hi ha gent al balcó per tal de veure'ls passar. Aleshores, el dimoni que va al davant s'atura i la dimoniada puja al balcó tot fent sonar les porres. Els de la casa surten al carrer i ens obsequien amb vi i tabac. Fet el tomb a la vila sants i dimonis tornen a la plaça. Ara s'hi ha congregat tot el cens de Forcall en espera de veure cremar la barraca del sant. Els dimonis, amb un hàbil maneig de la corda acorralen les noies a la paret de l'ajuntament i se sent una xiscladissa alegre els sants col·laboren entusiasmats en la maniobra dels seus enemics, i si els dimonis fan batre les porres, sant pau reparteix cops de creu i sant Antoni obsequia les xiquetes amb mandarines. Arriba el moment més solemniel de tot vespre: el d'encendre la barraca del Sant. Els dimonis passen rabent al votant de la foguera disparant trons i coets. Els sants, que caldria suposar entristits en veure com el foc malmet el seu lloc de mortificació, s'engresquen de mala manera i col·laboren amb la cohort demoníaca en el llançament d'artefactes sorollosos. Això és el triomf de les forces infernals però ningú no sembla escandalitzar-se'n, ans al contrari.

Quan la foguera comença a cremar de valent, sants i dimonis es refugien en l'interior i comencen a i comencen a cantar el "jo t'encendré". Un grup de curiosos hi fem cap també i prenem part en l'activitat coral. Se sent el crepitjar del foc a dalt del sostre i als costats. Aviat un branquilló encès, tot esplendent d'espurnes, va a parar al barret de Sant pau, que se l'espolsa. La presència ignia és cada cop més imminent. I se sent una escalforeta com si les calderes de Pere Botero fossin allí mateix. Quan la fumerola arriba als narius dels cantaires hom decideix de sortir a les tenebres exteriors, menys càlides.

La barraca crema lentament i fa bona brasa, la gent va coent xulles a la foguera del sant. Les carnisseries són obertes i hom pot adquirir costelles, mitjanes, el que desitgi. Hi ha brases per a tothom i al cafè Nou o al de les Delícies un bon vi del país per tal de fer-les anar gola avall. El maio i els altres troncs han quedat dempeus; les flames no hi ha pogut i demà al matí hauran d'esser enretirats amb un tractor. A l'altre extrem de l'aplaça comencen a concentrar-se les cavalleries, és la processó dels animals de basta que després de donar el tomb per la vila anirà a la parròquia a cercar la benedicció rectoral. Cada cavaller es presenta amb la cavalcadura guarnida i un gran ciri encès a la mà. La passejada pels carrers solitaris es fa amb solemnitat. Quants cavalls deuen haver-hi? Calculo que cap al centenar. L'onada de cuques de llum es per fent ziga-zagues en la fosca. Els rostres dels genets reflecteixen un orgull i una satisfacció ancestrals; l'orgull i la satisfacció de la comunitat que se sent lligada a un passat de segles, connectada amb unes arrels que en garanteixen la continuïtat.

EL TERME DE FORCALL: DELIMITACIÓ AMB EL MUNICIPI DE LA TODOLELLA

Al llarg dels segles els mollons han servit per a delimitar els termes municipals, per a establir les separacions de terres i per a identificar les propietats i els diferents drets que s'establien d'estes. El nostre poble contà amb una sèrie de fites distribuïdes pel seu terme municipal i que estableixen les seues dimensions, resultant imprescindible a l'hora de delimitar-lo i evitar problemes i conflictes amb altres municipis veïns. En este article hem recopilat un document històric i que es tracta dels treballs realitzats per l'institut cartogràfic i estadístic per a establir l'itinerari de la línea límit entre els termes municipals de Forcall y la Todolella realitzat en l'any 1.911.

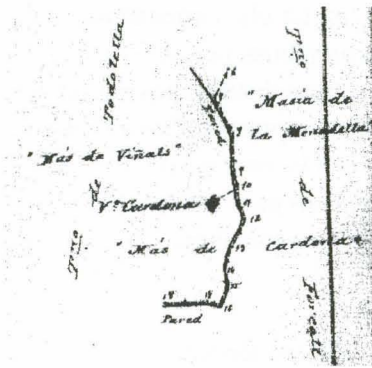
Acta de la operaci3n practicada para reconocer la línea de término y señalar los mojones comunes a los términos municipales de Forcall y de Todolella pertenecientes ambos a la provincia de Castell3n.

Reunidos el día veintid3s de junio de mil novecientos once en el sitio denominado Cantera de Viñals los señores que con sus respectivos cargos y representaci3n abajo se expresan, previa citaci3n hecha por el Ingeniero jefe de la segunda brigada topogràfica de la provincia de Castell3n de la Plana para dar cumplimiento a lo que dispone la ley para la publicaci3n del Maa de treinta de septiembre de mil ochocientos setenta y la de veintitrés de marzo de mil novecientos seis, sobre formaci3n del Catastro parcelario de España, y habiendo sido nombrado por dicho jefe de brigada para que lo represente y lleve a cabo en todas sus partes este trabajo, el que suscribe, Top3grafo Auxiliar Tercero de Geografía, según consta en oficio que se une a esta Acta, se procedió a la operaci3n de forma siguiente:

Primer moj3n. Se reconoció como tal un mont3n de piedras sueltas de formas de tronco de cono de un metro de altura, por un metro y diez centímetros de diámetro en la base inferior y setenta y seis centímetros de diámetro en la base superior. Esta situado en el monte denominado "cantera de viñals" y en el eje del trazado de San Joaquín. Se ven desde este moj3n las ermitas del sepulcro de Luco de Bord3n al N.O. y las ermitas de San Crist3bal de Todolella al S. Tambi3n se ve el pil3n de San Joaquín al E. Es com3n este moj3n de los términos municipales de Forcall y de Todolella y de Luco de Bord3n, pertenecientes los dos primeros a la provincia de Castell3n de la Plana y el tercero a la de Teruel. Los señores representantes del Ayuntamiento de Luco de Bord3n reconocen este moj3n y declaran hallarse en todo conformes con los demàs señores representantes de los otros Ayuntamientos, en que es, tal y como queda descrito el moj3n com3n de los referidos términos municipales.

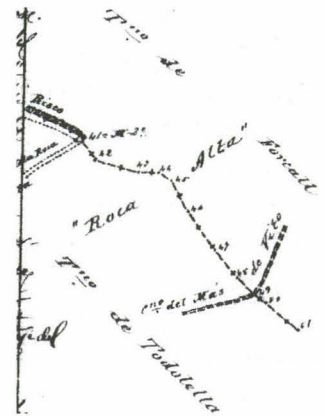

En prueba de lo cual firman conmigo aquí los señores representantes de los Ayuntamientos de Luco de Bordón, de Forcall y de Todolella, y se retira la comisión del Ayuntamiento de Luco de Bordón por no tener ya objeto de presencia en el resto del señalamiento.

Mojón segundo. Se reconoció como tal uno de cal y canto derruido de formas próximamente cónicas de un metro y veinte centímetros de diámetro en las bases y setenta centímetros de altura. Esta situado en lo alto del cerro llamado “Roca Alta” y en el borde de un corte vertical que sirve del margen N. del Azagador de la Roca Alta. Se ven desde este mojón las ermitas de San Cristóbal de Todolella, al S. la torre de la Iglesia de Villores al E. la Masía de la Menadella, al N. también se ve el mojón anterior en dirección N las líneas del término reconocidas entre este mojón y el mojón primero y las determinadas por las divisiones de las aguas del monte denominado “cantera de Viñals”, en el cual se encuentra este hasta encontrar una pared que sirve de división de dos propiedades, pertenecientes al E. a la Masía de la Menadella y al O. a la Masía de Viñals, desde este punto va sin interrupción por dicha pared, la cual mide un metro y treinta y cinco centímetros de altura, hasta la intersección en la margen norte del Azagador de la Roca Alta, desde cuyo punto va por dicho margen hasta el mojón segundo en la que se encuentra este.

Tercer mojón. Se reconoció como tal uno de cal y canto de forma de tronco de cono recto de un metro y setenta y seis centímetros de altura, por un metro y cinco centímetros de diámetro en la base superior. Se halla en el cerro denominado “moleta sebastiana” y en linde de monte bajo de tomillo, perteneciente al N.E. y E. a la Masía de Sebastiana y al O. de propietario desconocido del pueblo de Todolella. Se ven desde este mojón el vértice geodésico de 2ª orden denominado “San Joaquín” al N. y la torre de la iglesia de Forcall al E. No se ve el mojón anterior. La línea de término reconocida entre los mojones segundo y tercero es la determinada por la división de el agua del monte de la Roca Alta en el cual ambos se encuentran. En vistas de lo avanzado de las horas acuerdan las comisiones presentes suspender la operación de reconocimiento de las líneas de término y señalamiento de los mojones comunes a los expresados términos.

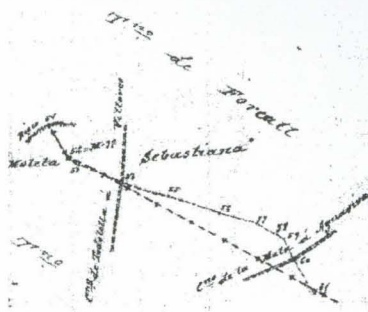

< ----- >

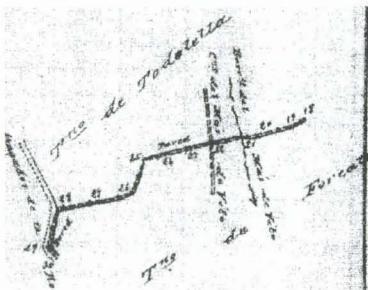
Continuación del acta de la operación practicada para reconocer las líneas de término y señalar los mojones comunes a los términos municipales de Forcall y de Todolella

Reunidos el día veintitrés de junio de mil novecientos once en el sitio denominado “Moleta Sebastiana” los señores que en sus respectivos cargos se expresan se procedió a continuar la operación de reconocimiento de la línea del término y señalamiento de los mojones comunes a los expresados términos municipales.

Cuarto mojón. Se reconoció como tal uno de cal y canto de forma cónica de un metro y quince centímetros de altura por un metro de diámetro en la base. Esta situado en el cerro llamado “Muela del Mas de Roque” sobre un peñasco enorme de forma irregular y en el borde de un corte vertical que mira a la Masía de la Rourera. Se ven desde este mojón el castillo de la Todolella al N.O., la torre de la Iglesia de Forcall al E. y el vértice geodésico de 2ª orden “San Joaquin” al N. La línea de término reconocida entre los mojones tercero y cuarto parte de aquel en línea recta y en dirección S.E. hasta encontrar el río Cantavieja y a unos treinta y cinco metros próximamente de la desembocadura a dicho río del barranco del mas de Vito; desde este punto va por el eje de el agua corriente del río Cantavieja hasta la intersección de los ejes de dicho río y del Barranquillo del Mas de la Rourera, siguiendo por el eje de dicho barranquillo hasta su origen y desde este punto va en línea recta hasta el mojón cuarto.

Quinto y último mojón. Se reconoció como tal una piedra de forma aproximadamente esférica de setenta y cinco centímetros de diámetro. Se halla en el sitio denominado “san Cristóbal” en la margen derecha del camino de Cinctorres a san Cristóbal, en la linde que separa la Masía de Casanova y Barberà y en terreno de pastos. Se ve, desde este mojón al N.E. la Ermita de San Cristóbal y el Mas de Barbera, al S.E. el Mas de Boix y al N.O. el Mas de Sorribes. La línea de término reconocida entre los mojones cuarto y quinto va sin interrupción a partir del primero, por el borde superior del corte vertical de la Muela del mas de Roque hasta este mojón en cuyo punto termina dicho corte vertical. Es común este mojón a los términos municipales de Forcall, de Todolella, y de Cinctorres, pertenecientes todos a la provincia de Castellón de la Plana.

Concurrieron al acto representando al ayuntamiento de Todolella los señores D. Benjamín Belles Miralles, regidor interventor ; en representación del Ayuntamiento de Cinctorres D. Antonio Guardiola Segura, primer teniente Alcalde y en representación del Ayuntamiento de Forcall D. José Carbó Casanova, regidor síndico.

En prueba de su conformidad, firman conmigo la presente acta todos los señores mencionados y se obligan a sellar los respectivos ayuntamientos en el sitio denominado “San Cristóbal” a veintitrés de junio de mil novecientos once.

Foto: Irene Martí Tugal

Foto: Rocio Jareño

Forcallans que fan possible
la continuïtat d'una tradició:

Majorals de Sant Antoni 2009

Evaristo Moles Alcon
Reme Guardiola Membrado
Delfin Ramia Tena
Maribel Moles Alcon
Josefina Moles Alcon

Ajuntament de Forcall.

Santantonà

Tabaleters i Dolçainers de Forcall

Col·labora:

Conselleria d'Educació

Patronat de turisme. Castelló Interior

Bancaixa

Foto: Silverio Pérez